

Ruh diğer latifeleri de kapsadığı halde, neden ayrıca yazılmış? Sadece; ruh, letaif-i aşeredir denilseydi de olmaz mıydı?

"Letâif-i aşere, İmam-ı Rabbânî kalb, ruh, sır, hafî, ahfâ, insanda anâsır-ı erbaanın herbir unsurdan o unsura münasip bir lâtife-i insaniye tâbir ederek, seyr-i sülûkta her mertebede bir lâtifenin terakkiyatı ve ahvâlinden icmâlen bahsetmiştir."

"Ben kendimce görüyorum ki, insanın mahiyet-i câmiasında ve istidad-ı hayatiyesinde çok letâif var; onlardan on tanesi iştihar etmiş. Hattâ hükemâ ve ulemâ yı zahirî dahi, o letâif-i aşerenin pencereleri veyahut nûmuneleri olan havass-ı hamse-i zahirî, havass-ı hamse-i bâtına diye, o letâif-i aşereyi başka bir surette hikmetlerine esas tutmuşlar."

"Hattâ avâm ve havas beyinde teâruf etmiş olan insanın letâif-i aşeresi, ehl-i tarikin letâif-i aşeresiyle münasebettardır. Meselâ vicdan, âsab, his, akıl, hevâ, kuvve-i şehevîye, kuvve-i gadabiye gibi letâifi, kalb, ruh ve sırra ilâve edilse letâif-i aşereyi başka bir surette gösterir. Daha bu letâiften başka sâika, şâika ve hiss-i kablelvuku gibi çok letâif var. Bu meseleye dair hakikat yazılsa çok uzun olur. Vaktim de kısa olduğundan, kısa kesmeye mecbur oldum." (1)

İnsanda bulunan çeşitli latifelerden on tanesi değişik tasniflerle zikredilmektedir. Bir kısım âlimler beş duyu ile birlikte ayrıca; **kalb, ruh, sır, hafi ve ahfa** diye beş latifeyi de ilave etmek suretiyle ona tamamlamışlardır. Bediüzzaman Hazretleri bu on latifeyi şu şekilde saymaktadır: **Vicdan, asab, his, akıl, heva, kuvve-i şehevîye, kuvve-i gadabiye, kalb, ruh ve sır.**

Bu mevzuda ruhun ve diğer letaifin ayrı ayrı mahiyetlerini tanımanın konumuza açıklık getireceği ümidindeyiz.

Ruh geneldir, **kalp** ve diğer letaif bu genel içinde özeldir. Örneğin ruh kalbi kapsar; ama kalp ruhu kapsamaz.

İnsanın parmağına beden bir parçası denilebilir, ama beden demek yanlış olur. Parmak bedendendir, ama beden değildir. Aynı şekilde kalp de ruhun bir hassesidir,

ama ruh demek değildir.

İnsan mahiyetinin aslı ve esası; ruhtur. **Ruh**, bütün hasse ve duyguların efendisi ve yaşam kaynağıdır. **Ruh** basittir, bölünmez, parçalanmaz. Bu sebeple diğer latifeleri ruhun parçası olarak değerlendirmek doğru olmaz.

Her bir latifeyi bir ruh vazifesi olarak görmek daha yerinde olacaktır. Örneğin **kalp**, insan mahiyetinin merkezinde yerleşmiş, karar verme veya vermeme vazifesini gören akıl ve vicdan gibi kanallar ile beslenen bir latifedir.

Akıl dış alemden gelen verileri kalbe gönderir. **Vicdan** ise insanın fitratına dercedilmiş, doğuştan gelen hakikat miyarıdır. **Vicdan**; bir nevi insanın iç aleminin mizanlarını kalbe gönderen bir iç kanaldır. Bu iki kanaldan gelen veriler ve malumatlar, kalp denilen latifede depolanır ve kalp bu verilere göre gelişir ve şekillenir.

Bir insana karakola gelmesi için bir pusula gönderilse, pusulada çağrılan şahsın her cihaz ve duygusu için bir ibare kullanılmaz. "Gözünü, kulağını, kalbini, ruhunu, ayağını, kolunu al da gel." denilmez, sadece "**Mehmet buraya gel.**" denilmesi kafidir.

Ceset nasıl diğer organları taşıyan bir bütünsel, ruh da tüm letaifi taşıyan fakat parçalanmayan bir bütündür. Ordunun bütün neferlerinin bir generalin ismiyle isimlendirilmesi generali ordunun dışına atmaz. Dolayısıyla sair latifeler yanında ruhun da zikredilmesi gayet uygundur ve belagatın muktezasıdır.

(1) bk. [Barla Lâhikası, \(270. Mektup\)](#).